Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 10 maja 1933 r. Nr. 9

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA: Rocznie 15 zł. Półrocznie 8 zł. Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1. Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418 Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Ku uczczeniu ś. p. ks. Napoleona Dyakowskiego.

Komuż ze starszej generacji Konfratrów nie była znana świetlana postać ś. p. ks. Napoleona Dyakowskiego. Gorliwy ten kapłan, przejęty duchem błog. Jana Bosco, od chwili rozpoczęcia pracy duszpasterskiej starał się otaczać szczególną opieką biedną i opuszczoną dziatwę. Nie szczędził na ten cel ani trudów, ani osobistej ofiarności. By zakres pracy przez się umiłowanej rozszerzyć, zorganizował Towarzystwo „Powściągliwość i Praca", pod egidą ktorego wzniósł duży i okazały gmach przy kościele św. Stefana, gdzie i obecnie mieszczą się na wielką skalę postawione warsztaty, uczące rzemiósł dorastającą dziatwę, oraz schronisko, przytulające 250 ubogich dzieci.

Ś. p. ks. Dyakowski prowadził przez siedmnaście lat wytężoną i ofiarną pracę ku dobru opuszczonej dziatwy wileńskiej. Niestety, pożoga bolszewicka nietylko oderwała go od tak pięknych i pożytecznych zabiegów, lecz przecięła nić jego życia. Został zamordowany przez bolszewików w lipcu 1920 roku w okolicach Grodna.

Grono przyjaciół i kolegów ś. p. ks. Dyakowskiego powzięło myśl uczczenia jego pamięci przez wmurowanie tablicy na domu przy zbiegu ul. Wielko-Stefańskiej i Ponarskiej, który wzniósł dla ubogiej i opuszczonej dziatwy. Ponieważ wykonanie tego projektu pociągnęłoby za sobą koszta, sięgające przeszło 200 złotych, inicjatorzy uczczenia pamięci kapłana-męczennika zwracają się do Czcigodnych Konfratrów, w szczególności zaś do tych, co go znali, z prośbą o łaskawe złożenie chociaż drobnej na ten cel ofiary, by tak popularny niegdyś w Wilnie miłośnik i opiekun opuszczonych dziatek został chociaż w tak skromny sposób uczczony.

Za Komitet uczczenia pamięci ś. p. ks. Dyakowskiego
Przewodniczący *ks. Franciszek Wołodźko*
Prałat Kapituły Metropolitalnej.

Rok VII | Wilno, dn. 10 maja 1933 r. | Nr. 9

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:	REDAKCJA I ADMINISTRACJA:	OGŁOSZENIA
Rocznie 15 zł.	Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1	1/1 strona 48 zł.
Półrocznie 8 zł.	Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418	1/2 strony 24 zł.
Nr. pojed. 80 gr.	Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.	1/4 strony 12 zł.
		1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Dekret o rozszerzeniu odpustów, przywiązanych do pobożnej praktyki, odprawianej w piątek, na odgłos dzwonu, na pamiątkę Śmierci Chrystusa Pana.

Najwyższy Kapłan, ś. p. Benedykt XIV, Listem Apostolskim w formie breve „Ad Passionis“ dn. 13 miesiąca grudnia 1730 roku wydanym, nakazał, aby wszyscy rządcy kościołów całego świata katolickiego zatroszczyli się o to, by o godzinie trzeciej każdego piątku dzwoniono na pamiątkę Śmierci Pana naszego Jezusa Chrystusa, jednocześnie łaskawie udzielił odpustu cząstkowego stu dni wiernym, którzyby o tej godzinie odmówili pięć *Ojcze nasz* i *Zdrowaś* z modlitwą według intencji Jego Świątobliwości.

W dniu zaś 20 tegoż miesiąca Jego Świątobliwość Pius XI z Bożej Opatrzności papież, na audjencji, niżej podpisanemu Kardynałowi Penitencjarjuszowi Wielkiemu udzielonej, korzystając ze szczęśliwej okoliczności niedawno zapowiedzianego przez się wielkiego Jubileuszu nadzwyczajnego i powodując się pragnieniem podniesienia pobożności wiernych do Męki Pańskiej i pobudzenia ich do jej przypominania i rozmyślania zwłaszcza w tym dniu, gdy Zbawca rodzaju ludzkiego, zawieszony na krzyżu, samego Siebie złożył Ojcu Przedwiecznemu w ofierze przebłagalnej, zezwolić łaskawie raczył, by mianowicie każdy, kto na odgłos dzwonów, w piątek o jakiejkolwiekbądź godzinie, stosownie do zwyczaju miejscowego (jak to udzielił ś. p. Leon XIII w dniu 15 miesiąca maja 1886 roku), klęcząc, jeżeli to łatwo uczynić będzie można,

odmówi pięć razy *Ojcze nasz* i *Zdrowaś*, dodając nadto w intencji Najwyższego Kapłana modlitewkę: „Uwielbiamy Cię, Chryste, i błogosławimy Tobie i t. d.“, albo inną do tej podobną, mógł pozyskać następujące odpusty: a) cząstkowy dziesięciu lat w każdy piątek, gdy wykona pobożną praktykę, o której mówiliśmy, przynajmniej ze skruchą serca; b) zupełny, przy zachowaniu zwykłych warunków, jeżeli przez cały miesiąc w każdy piątek tę praktykę należycie wykona.

Powyższe ma znaczenie wieczyste, bez wydania Listu Apostolskiego w formie breve, bez względu na jakiekolwiekbądź przeciwne zarządzenia.

Dan w Rzymie, w pałacu św. Penitencjarji, dnia 30 miesiąca stycznia 1933 r.

W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*

(L. S.)

J. Teodori, *Sekretarz.*

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 70).

Wyjaśnienie Dekretu o odpustach, do „Stacyj“ przywiązanych.

Po ogłoszeniu Dekretu świętej Penitencjarji Apostolskiej z dnia 12 kwietnia 1932 roku (*Acta Apostolicae Sedis,* t. XXIV, str. 248), którym się bez różnicy postanawia, iż *odpusty,* zwane *Stacjonalnemi,* można pozyskiwać tylko odwiedzając w dni i według formy przepisowej *kościoły stacjonalne,* powstała kwestja, czy i w jaki sposób pozostają nadal w swej mocy nadania wyjątkowe, w zbiorach odpustów pewnych stowarzyszeń pobożnych i szkaplerzy odpustowych podane, co do pozyskiwania odpustów w kościołach także nie stacjonalnych przy zachowaniu innych warunków. Po przedstawieniu sprawy Ojcu św. przez niżej podpisanego kardynała Penitencjarjusza Wielkiego, w celu usunięcia wszelkiej wątpliwości, Jego Świątobliwość na audjencji, w dniu 20 stycznia roku bieżącego temuż udzielonej, polecił wyjaśnić, iż wyjątkowe tego rodzaju nadania na przyszłość należy tak rozumieć, że wpisani mogą pozyskiwać odpusty stacjonalne w kościołach także nie stacjonalnych, przy ścisłem zachowaniu klauzul i przepisów, o ile na miejscu niema kościołów stacjonalnych. Bez względu na jakiekolwiekbądź przeciwne zarządzenia.

Dan w Rzymie, w pałacu św. Penitencjarji, dnia 25 lutego 1933 r.

W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*

(L. S.)

J. Teodori, *Sekretarz.*

Acta Ap. Sedis, t. 25, str. 72).

---

[1]) Na mocy tego Dekretu za odwiedzenie kościoła stacjonalnego po spowiedzi i komunji św. pozyskuje się *odpust zupełny:* 1-o w czasie nabożeństw porannych lub wieczornych, 2-o poza nabożeństwami przy odmówieniu *5 Ojcze*

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

W sprawie kolonji letnich.

.KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Wilno, dn. 1. V. 1933 r. Nr. 12103/2.

Kurja podaje do wiadomości PW. Duchowieństwa i usilnie popiera odezwę Komitetu Wileńskiego kolonij letnich nast. treści:

„Dajmy Dzieciom więcej powietrza i słońca. — Pod tem hasłem odbędzie się w całej Polsce, więc i na Wileńszczyźnie, tak zwany *tydzień dziecka* w czasie *od 22 do 28 maja r. b.* Celem akcji Wojewódzkiego Komitetu Wileńskiego będzie zapewnienie jak najliczniejszej rzeszy zabiedzonej naszej dziatwy możności pobytu na wiejskich kolonjach letnich na słońcu i wolnem powietrzu. Samodzielnie działają wszystkie komitety, tak wojewódzkie jak i powiatowe, dla swych własnych kolonij letnich. W czasie *tygodnia dziecka* odbędą się zbiórki i różnego rodzaju imprezy na cel tak aktualny, jakim jest zdrowie naszych przyszłych pokoleń. Uprasza się Czcigodnych Proboszczów o poinformowanie wiernych o zbiórkach i imprezach w odpowiednim czasie i polecenie ich ofiarności Wiernych. — Komit. Wojw.".

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

W sprawie zapisywania metryk chrztów, ślubów i zgonów, zaszłych poza terytorjum archidiecezji.

SĄD ARCYBISKUPI I METROPOLITALNY WILEŃSKI
Wilno, dnia 6 maja 1933 r., Nr. 1334.

Ostatniemi czasy zdarzają się coraz częstsze wypadki zwracania się do Sądu Arcybiskupiego z prośbą o zapisanie metryk chrztów, ślubów i zgonów, zaszłych poza terytorjum archidiecezji wileńskiej, zwłaszcza zaś poza terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej, jak np. w Rosji lub Litwie. Stosownie do istniejących na naszem terytorjum ustaw, niewolno sporządzać aktów tego rodzaju, o ile one zostały sporządzone we właściwym czasie i miejscu ich dokonania, chybaże księgi tych aktów zaginęły, lub akty nie zostały sporządzone, na co należy złożyć dowody. Wobec tego Sąd prosi PWKs. Proboszczów pouczać zwracające się do nich osoby, aby w podobnych wypadkach zwracały się drogą dyplomatyczną (przez Depart. Konsularny M. Spraw Zagranicznych) do odpowiednich parafij lub urzędów poza Polską o nadesłanie odpisów odnośnych

---

nasz, Zdrowaś i *Chwała Ojcu* przed Najśw. Sakram., 3-o *Ojcze nasz, Zdrowaś* i *Chwała Ojcu* przed wystawionemi św. Relikwjami; odpust *dziesięciu lat* po odmówieniu z sercem skruszonem wyżej wskazanych modłów (*Przyp. Red.*).

metryk. Tylko wrazie otrzymania dowodu, że odnośne księgi zaginęły lub zostały zniszczone albo akt nie został zapisany, osoby zainteresowane będą mogły zwracać się do Sądu Arcybiskupiego z prośbą o ustalenie i zapisanie żądanego aktu metrycznego. W tym wypadku Sąd Arcybiskupi zarządza odpowiednie dochodzenie i ustala oraz spisuje akt, nie zaś ks. Proboszcz (Por. wyjaśnie Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej — oddział w Wilnie — z dn. 3. XI. 1930 r. Nr. 11622/30. F. 70/417. — Do Depr. Okr. Kol. Państw. w Wilnie).

Viceoficjał *Ks. Kan. L. Chalecki.*
Notarjusz *Ks. Dr. J. Ellert.*

„Dzień Uniwersytecki".

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Referat Szkolny.
Wilno, dn. 10. V. 1933 r. № 119.

Kurja przypomina PW. Księżom Proboszczom i Rektorom kościołów, że *dn. 5 czerwca rb.*, t. j. w drugi dzień Świąt Zesłania Ducha Świętego, przypada „Dzień Uniwersytecki" i, na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa - Metropolity, który gorąco popiera tę sprawę, poleca propagandę dzieła popierania Katolickiego Uniwersytetu w Lublinie. Dnia tego należy pouczyć Wiernych z ambony o potrzebie i wielkiem znaczeniu dla Kościoła i społeczeństwa wyższej Uczelni Katolickiej w Kraju i urządzić tego dnia zbiórkę w kościele na cele tego Uniwersytetu. Uzbierane pieniądze należy natychmiast przesłać do Kurji Metropolitalnej z podaniem ich przeznaczenia.

Ks. L. Żebrowski
Radca Kurji do spraw szkolnych.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego w składzie osobistym Duchowieństa zaszły nast. zmiany:

Ks. Władysław Brzozowski, prob. w Konwaliszkach, na własną prośbę zwolniony ze stanowiska, dn. 1. IV. 1933 r. Nr. 12.185.

Ks. Wacław Maciulewicz, wik. z Korycina, na wik. do Kuźnicy, dn. 26. IV. 1933 r. Nr. 12.446.

Ks. Jan Mianowski, wik. w Kuźnicy, na prob. do Jazna, dn. 2. V. 33 r. Nr. 12.542.

Ks. Aleksander Łukaszewicz, prob. w Jaźnie, na prob. do Konwaliszek, dn. 2. V. 33 r. Nr. 12.541.

Ks. Bolesław Hermanowicz, prob. w Brzostowicy Wielkiej, na prob. do Jęczmieniszek, dn. 2.V.33 r. Nr 12.542.

Ks. Jan Tomaszewicz, prob. w Jęczmieniszkach, na prob. do Brzostowicy Wielkiej, dn. 2. V. 1933 roku. Nr. 12.544.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

UWAGI DO ARTYKUŁU „WSPÓLNOTA CHRYSTUSOWA“ [1]).

Opatrznościowa myśl zaświtała autorowi, gdy pisał o wspólnocie Chrystusowej. Doprawdy, czasy przeżywane nie są zwyczajnemi, i dlatego wymagają nadzwyczajnych sposobów działania. Widzimy, iż dotychczasowe metody zawodzą, bo w społeczeństwach idą wielkie przemiany. Stary świat się wali, czyli ustrój dotychczasowy się przeżył, a nowy jeszcze się nie skonkretyzował. Wszystko się przekształca, szuka nowych dróg ku lepszej przyszłości. Bolszewizm wstrząsa podwalinami ustroju kapitalistycznego, na śmiałe, graniczące z szaleństwem, próby się puszcza i często z pomyślnym wynikiem.

A czyż tylko jedni my, kapłani, będziemy uporczywie obstawali przy starych formach, metodach, głusi i ślepi na wszystko, co wkoło nas, czy poza nami się dzieje? Czyż mamy dobrowolnie usuwać się od udziału w budowaniu przyszłości? Gdy nie pójdziemy z prądem — wzwyż i dalej, czyż nie będziemy pominięci, a idea, przez nas reprezentowana, zamiast być siłą twórczą lepszej przyszłości, nie zostanie wyrzuconą poza nawias życia, my zaś staniemy się zbyteczni i niepotrzebni w nowym ustroju przyszłości?

Caveant sacerdotes ne quid detrimenti Ecclesia capiat!

Najwyższy już czas przystąpić do dyskusji, a następnie i realizacji, nowych myśli, nowych czynów, nowych dzieł ku chwale Bożej.

Po tym wstępie, przystępuję do uwag nad samym projektem „Wspólnoty Chrystusowej“.

Artykuł X. M. S. uważam tylko za szkic w najgrubszych zarysach ustroju wspólnoty. Należałoby opracować projekt Statutu tego zrzeszenia i rozesłać kapłanom, choćby tylko interesującym się tą sprawą, do zaopinjowania. Poza ustrojem zewnętrznym, projekt powinien zawierać to, co stanowi życie wewnętrzne i siłę zrzeszonych.

Przechodząc do zarysu, podanego we wspomnianym artykule, chciałbym, aby dokładnie było określone, na czem ma polegać próbacja roczna i czyby nie mogła być ona skróconą, bo doprawdy, szkoda czasu, kiedy trzeba działać, a kiedy próbanci nie będą zakonnikami i w każdym czasie mogą ze zrzeszenia ustąpić.

Dalej— życie wspólne powinno być dokładnie określone, co do warunków mieszkania, pożywienia i t. d. Należałoby każdemu

---

[1]) *Wiadomości A. W.* 1932 r. Nr. 23.

z członków zapewnić po 2 pokoiki; pożywienie powinno być głównie zdrowe, więcej jarskie, posty przestrzegane nietylko co do jakości, lecz i ilości, przy zachowaniu wszelkich wigilij i feryj postnych, wskazanych w brewjarzu. Życie wspólne na próbacji powinno wdrożyć członka do abstynencji, najszerzej pojętej, bo bez tego to szkoda sprawy i rozpoczynać. Kto nie opanuje pożądań cielesnych i zachcianek, nie uczyni siebie zdolnym do znoszenia wszelkich braków i niedostatków; taki do budowania lepszej przyszłości i przewodnictwa społeczeństwu nie będzie zdolnym. Zajęcia próbantów powinny mieć na celu wykształcenie członków liturgiczne i społeczne. Idą czasy walk. Nie jednego ze „wspólniaków“ może palma męczeństwa czeka; a wobec tego sięgajmy wzrokiem w czasy pierwszych wieków chrześcijaństwa, gdzie siłą wyznawców i męczenników było życie liturgiczne, a ostoją gmin chrześcijańskich — miłosierdzie.

Na próbacji więc należy nauczyć się śpiewu gregorjańskiego, poznać wszechstronnie liturgję, oraz zaznajomić się z teorją spraw społecznych i charytatywnych. Brewjarz, wedle możności, powinien być śpiewany.

To są moje uwagi co do projektu „Wspólnoty“. Jeżeli te trzy rzeczy — abstynencja, ruch liturgiczny, socjologja — będą uwzględnione w działalności zrzeszenia, można wróżyć mu powodzenie, a piszący te słowa zgłasza akces na kandydata i ewentualnie próbanta Wspólnoty.

X. J. M.

Na nowych szlakach duszpasterstwa wiejskiego.

(c. d.) (4)

Proboszcz, który w parafji swojej nauczy wiernych, że nie ma tak być, aby każdy mówił swój pacierz wtedy, kiedy chce, a najczęściej, gdy oczy sen skleja, i że karykaturą pacierza jest odmówienie go, stojąc przy „plicie“ lub szyjąc „gałganki”, ale przeciwnie musi być tak, że gdy wieczorem lampka się rozpala, wtedy w jej kręgu klęka cała rodzina, a jedna osoba z książki czyta pacierz. (Nota bene, poprawiony przez Episkopat nasz. Bez wtrętów: „wołów i osłów” i bez przekręcań rażących: „przechmocnego“, „cudzołuj“, „żony bliźniego, jak siebie samego“ i t. d.).

Kurenda z czasów biskupa ś. p. Jerzego Matulewicza nakazuje uczyć poprawionego pacierza... „Vox in deserto“, bo jeden ogląda się na drugiego, kto zacznie?

Taki wspólny paeierz. systematycznie „uprawiany“, działa w rodzinie. Niedziw że Biskupi niemieccy, w Fuldzie się zbierający, gorąco tę praktykę zalecają. A cóż mówić o tak widocznem uzmysłowieniu rodziny, jak syn, czy córka z ojcem, idący do kościoła razem i wracający razem?

Drobny objaw, ale życie nasze przeciętnie nie składa się z budowy piramid lub zwycięstw pod Wiedniem. „Serve bone... in pauco fuisti fidelis“... Mądry to był misjonarz, który w pewnej parafji przy wielkopostnych rekolekcjach wziął od rekolektantów po Komunji Generalnej tylko jedno przyrzeczenie, takie zdaje się drobne: „Po uderzeniu w sygnaturkę na nabożeństwo wejdę zaraz do kościoła“. Ustało, jakby ręką odjął wystawanie pod murem w czasie Mszy św. i Nieszporów.

Tyle o pracy dla stanów. Z umysłu tu pominąłem pracę w stowarzyszeniach i bractwach, bo to zbytnio rozszerzyłoby ramy artykułu, choć piszący te słowa bardzo wysoko ceni pracę w Unji Żywego Różańca, Bractwie Trzeźwości, Papieskich Dziełach Rozkrzewiania Wiary, i — oby jak najlicznej powstawało — w bractwie Najświętszego Sakramentu. Co do tego ostatniego uwaga na marginesie: Archidiecezja nasza jest pierwszą w Polsce, gdzie ksiądz Piotr Skarga to Bractwo stworzył przy kościele św. Jana w Wilnie.

Z kolei ambona, dom parafjalny, bibljoteka, prasa.

IV. *Ambona.* — winna mieć na oku dwa zadania: umacnianie bastjonów wiary i wzmożenie życia religijnego.

Aby to się stać mogło trzeba przy pomocy ambony wznieść tron dla ojca i matki w rodzinie, trzeba odważnie a po katolicku, w myśl encykliki Piusa XI „Quadragesimo anno“ z 15.V. 1931 r. ustosunkować pracobiorców do pracodawców i odwrotnie, trzeba uczyć katolika cnót obywatelskich przez podkreślanie autorytetu państwa, trzeba bez najmniejszych ogródek czy żenady podnosić na wszelki sposób autorytet Kościoła i swój własny nawet.

Do tego wrócimy jeszcze pod koniec naszych rozważań.

Pozatem duży nacisk na ambonie winno się kłaść na *piąty* warunek Sakramentu Pokuty: *zadośćuczynienie.* Oprócz restytucji, wypływającej z VII przykazania, o czem już wie i stary i dziecko, wdrażać w świadomość katolika, że restytucji domaga się i każde inne przykazanie Boże.

I jeszcze na jedno pragnę zwrócić uwagę ze swej praktyki. Ani tańcom, ani zabawom z pijatyką i bijatyką ambona kresu nie położy. Szkoda przez daremne wysiłki obniżać wpływ i powagę ambony. Więc co w tej mierze czynić?

Środki pozytywne. — Z uwagi na znaną psychologiczną wymogę, że młody z wichrem halnym rad pójść w zawody, stąd wykoszlawione i nadużywane powiedzenie, że młode piwo musi się wyszumieć, niewolno zabraniać się bawić, bo to *ad nihilum valet.* Mądrzej już będzie i bardziej po pastersku celowo urządzić jedną i drugą zabawę w roku. Dobrze ją przygotować, aby dać wzór, jak się należy bawić. Urządzić na 3 Maja dla wszystkich, a w dniu 11 sierpnia, w dniu św. Filomeny — dla Kół Żywego Różańca festyn ludowy. „Experto, credite Roberto". Sowicie się to wynagrodzi w różnych innych posunięciach.

Środki negatywne. — Jeśli gdzieś są nagminne zabawy z wykroczeniami ciężkiemi, jeśli gdzieś zagnieździ się wyraźna rozpusta, nie zainteresowany tylko proboszcz, ale konferencja dekanalna niech ułoży protest zbiorowy w dwu egzemplarzach — do Kurji z prośbą o poparcie i do Starostwa. Atak szlachetny przypuszczony na Starostwo bardzo może ograniczyć zabawy szkodliwe dla zdrowia moralnego młodzieży. Takim protestem wyrabia się opinję, że z duchowieństwem liczyć się trzeba.

Wreszcie ostatnia uwaga co do ambony. — Niewolno nigdy z ambony grozić, straszyć, gdy z góry wiemy, że nie mamy na coś sankcji. To jasne. Praktyka odmienna naraża kapłana na śmieszność (śmierć cywilna), a ambonie szwank wyraźny przynosi. Kapłan to nie histeryczka, która w kłótni przy studni o 7 rano mówi do sąsiadki: „Boga biorę na świadków, że moja noga u ciebie, póki życia, nie postanie", a już o 10 rano spokojnie przyszła „pożyczyć soli."

Nasza mównica z żadną inną porównać się nie da, zresztą sancta sancte tractare musimy; ale to już wychodzi poza ramy tego artykułu.

W dzisiejszych czasach najbardziej celowo będzie przenieść z ambony do sali parafjalnej odpieranie ataków na wiarę i moralność. Tu bowiem wysuwa się na czoło walka — 1) z agitacją antyreligijną przez naświetlanie komunałów socjalistycznych i haseł zmaterjalizowanego świata i 2) walka z agitacją sekciarską. W obydwu jednak razach bardzo pożądana jest dyskusja, bo nigdy nie wiadomo, co w danej okolicy uderza głównie ludzi i co im się najbardziej podoba w agitacji wywrotowej. Celowo więc czyni duszpasterz, który idzie z taką nauką do sali i umożliwi ludziskom wygadanie się, a wtedy nietrudno sprostować błędny pogląd.

O czytelni i prasie tu mówić — rzeczą jest chyba zbędną. Wpływ ich znamy.

Jak powinna wyglądać współczesna ambona? Jeśli prawdą jest, że obraz dla analfabety jest książką, jeśli to pewne, że Różaniec dla człowieka inteligentnego — to skrócona Ewangelja, to niemniej pewnem jest, że ambona dzisiaj musi być lunetą, zbliżającą parafjan do życia całego katolickiego świata.

Osobiście wszystkie przytaczane tu zasady współczesnej ambony stosuję siedm już lat w praktyce duszpasterskiej.

Po *Asperges* i procesji a przed Sumą ogłaszam z ambony zapowiedzi przedślubne, wypominki zaduszne, porządek nabożeństw w tygodniu, by przejść do „spraw naszych i nam bliskich". Kongresy, kongregacje, zjazdy, nowi dostojnicy, nekrologi, allokucje, encykliki i uroczystości papieskie, biskupie rocznice, cudowne wypadki, głośne nawrócenia, statystyki misyjne, życie parafjalne zarówno, jak i res adversae Ecclesiae — to przedmiot półgodzinnej rozmowy niedzielnej, zakończonej pieśnią „Padnijmy na twarz". Poczem Suma, a przed „Credo" nauka katechizmowa poprzedzona lekcją i ewangelją. — Po Nieszporach, już nie z ambony, ale w pośrodku nawy, otoczony gromadą wiernych, opowiadam żywoty świętych z tygodnia przyszłego, podając je systemem koncentracyjnym, w rekapitulacji przepytując słuchaczy z tego, co słyszeli przed chwilą i przed Sumą.

V. *Cykl świąt, uroczystości i obchodów.*

1. W ostatnią niedzielę Adwentu czas ponieszporny przeznaczam na historyczno-obyczajowy wykład o podłożu liturgicznem: „Boże Narodzenie w obrzędach i zwyczajach" [1]).

2. Na dzień Wigilji zapraszam na uroczystą wotywę — wiernych, po której krótka nauka po odczytaniu Ewangelji. „Genealogja Pana Jezusa" kończy nabożeństwo wigilijne [2]).

3. Po nabożeństwie wszyscy obecni przełamują opłatek ze swym ojcem duchownym. Na Nieszpory o trzeciej przybywa druga partja pragnących się podzielić opłatkiem. Opłatek jest magnesem, który przyciąga w dniu Wigilijnym do pół tysiąca wiernych, gdy bez niego nie byłoby w kościele i 10 osób.

(C. d. n.) *Ks. Ignacy Cyraski.*

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecejzlana.

Kapłańska adoracja Najśw. Sakramentu. — D. 4 maja rb. odbyła się kapłańska adoracja Najśw. Sakramentu w kościele św. Jerzego od g. 7 do 8 wiecz. Przedmiotem rozmyślania adoracyjnego była 1900-letnia

[1]) „Rok Polski", Gloger; „Album uroczystości", x. Charszewski; „Chrześcijanizm", Zolner; „Bóg jest miłość", x. Arcyb. Jałbrzykowski.

[2]) „Rok liturgiczny", Gueranger'a, — tłom. x. Świetlickiego.

rocznica ustanowienia Najśw. Sakramentu. Następna adoracja odbędzie się dn. 20 czerwca.

Zdrowie J. E. Księdza Biskupa-Sufragana. — Po przejściu uciążliwej operacji J. E. Ksiądz Biskup K.-M. Michalkiewicz powoli powraca do zdrowia, za kilkanaście dni zamierza opuścić lecznicę św. Józefa na Nowym Świecie w Wilnie, gdzie odbywał kurację.

Ferje Sądu Arcybiskupiego i Metropolitalnego. — Sąd Arcybiskupi i Metropolitalny będzie nieczynny, z powodu feryj letnich, od 20 czerwca do 20 sierpnia.

Zjazd przedstawicieli Sodalicji Maryańskiej w Wilnie. — W dd. 4—5 czerwca rb. odbędzie się w Wilnie zjazd przedstawicieli Sodalicji Maryańskiej panów z całej Polski. Zjazd rozpocznie się 4 czerwca o g. 9 m. 30 Mszą św. w kaplicy Ostrobramskiej.

Uroczysty obchód ku czci Królowej Jadwigi w Wilnie. — W d. 30. IV. odbył się w Wilnie uroczysty obchód ku czci Królowej Jadwigi, zorganizowany przez miejscowy Inst. Akcji Katolickiej. O godz. 10 min. 30 nabożeństwo pontyfikalne w Ostrej Bramie odprawił J. E. Ks. Arcybiskup-Metropolita Wileński. W czasie nabożeństwa kazanie okolicznościowe wypowiedział ks. kan. L. Żebrowski. O godz. 13-ej odbyła się w teatrze miejskim na Pohulance uroczysta akademja, na której byli obecni J. E. Ks. Arcybiskup-Metropolita, Pan Wojewoda oraz przedstawiciele wszelkich władz. Zagaił uroczystą akademję p. dyr. dr. Kazimierz Niżyński, prezes Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w Wilnie, następnie chór „Hasło", pod batutą p. Jana Żebrowskiego, wykonał „Gaude Mater Polonia" Grzegorza Gorczyckiego i „Bogurodzica" (tekst Juljusza Słowackiego z muzyką) ks. Józefa Surzyńskiego. W czasie akademji zostały wygłoszone dwa odczyty, pierwszy przez p. dra Ryszarda Mienickiego, prof. U. S. B., n. t. *Królowa Jadwiga*, drugi zaś n. t. *Posłannictwo Królowej Jadwigi* wygłosił p. dr. Mieczysław Limanowski, prof. U. S. B. Część muzykalna akademji została wypełniona grą na skrzypcach p. hr. Halka-Ledóchowskiej przy akompanjamencie p. Ireny Jasieńskiej - Niemczewskiej. — W akademji brało udział całe polskie i katolickie Wilno. Wszystkie niemal organizacje społeczne reprezentowane przez delegacje z pocztami sztandarowemi brały udział w tej podniosłej uroczystości, która z Wilna była transmitowana przez radjo na całą Polskę.

Chrześcijański Uniwersytet Robotniczy w Wilnie. — Dn. 26 kwietnia rb. odbyło się walne zebranie Chrześcijańskiego Uniwersytetu Robotniczego. Sprawozdanie złożone wykazało ożywioną pracę, która się wyraziła w powiększeniu bibljoteki, zwiekszonej frekwencji w czytelni, w zorganizowaniu odczytów na tematy społeczno-gospodarcze i zawodowe z uwzględnieniem znanych dyrektyw Stolicy św. Nowy zarząd stanowi pp. dr. K. Niżyński, Józef Zmitrowicz, ks. Aleksander Mościcki, Paprocki i mjr. Stanisław Pilczewski.

Zjazd Młodzieży Katolickiej w Wilnie. — W dn. 7 maja obradował w Wilnie ósmy Zjazd delegowanych Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej Żeńskiej archidiecezji wileńskiej. Na zjeździe było obecnych 185 delegatek, reprezentujących 163 Stowarzyszenia Żeńskie. Jak wynika ze sprawozdań, wzrosła znacznie w roku 1932 liczba członków Stowarzyszeń. S.M.P. archidiecezji wileńskiej liczyły w r. 1932 — 12.143 członków, z czego 257 oddziałów żeńskich liczyły 6.735 członkiń. W porównaniu z rokiem 1931 wzrost jest znaczny, gdyż w r. 1931 S. M. P. liczyły tylko 9.376 członków, z czego na S. M. P. żeńskie przypadało 5.019. Również zaznaczyć należy dalszy

silny rozwój wychowawczo-religijny, oświatowy i przysposobienia rolniczego. W niektórych dziedzinach wzrost ten jest wprost znaczny i tak naprz. ilość tomów w bibljotekach stowarzyszeniowych w roku sprawozdawczym wzrosła z 42.011 tomów na 60.416 tomów, co przy niezwykle trudnych warunkach, panujących na wsi kresowej, jest godne podziwu.

Seminarjum Metropolitalne. — Od początku kwietnia r. b. odbywają się w Seminarjum na VI kursie rygoroza, na których bierze udział b. często J. E. Ks. Arcybiskup - Metropolita; na innych kursach egzamina zaczęły się 22 maja Święcenia kapłańskie odbędą się dnia 4 czerwca w kościele św. Jana. Na kapłanów zostanie wyświęconych 16 diakonów· Ferje rozpoczną się dn. 16 czerwca i będą trwały do początku września.

Koło Alumnów Abstynentów w Seminar. Metrop. — Od roku 1928 istnieje w Sem. Duch. Koło Abstynentów. Powstało ono z chwilą przybycia do Sem. ks. prof. M. Sopoćki, który pierwszy podsunął tę myśl i po zrealizowaniu jej został kuratorem Koła. Obecnie nowa ta organizacja stoi już na równi z innemi organizacjami w Seminarjum. Przeciętna liczba członków w Kole była i jest od 15 do 20. Koło urządza od 4 do 5 zebrań ogólnych rocznie, na ktorych koledzy wygłaszają odpowiednie referaty. Na *Tydzień trzeźwości* Koło zaprasza prelegentów z poza Seminarjum. Koło ma swoją bibljoteczkę, składającą się ze 150 tomików. W dniu 10 kwietnia b. r. dokonano wyborów. Do zarządu weszli koledzy: diak. Kazimierz Cyganek — prezes, Jan Bohdanowicz — sekretarz i skarbnik i Konstanty Trojanowski — bibljotekarz.

Koło Księży Abstynentów. — Sprawozdanie kasowe za rok 1932 przedstawia się następująco: *Przychód:* składki członków zł. 167,00, zapomoga z Kurji zł. 352,37, razem zł. 519,37. — *Rozchód:* druki propagandowe zł. 232,77, papier i poczta zł. 23,60, pisma perj. dla członków zł. 201,00, składka do Centrali zł. 62,00, razem zł. 519,37. — Koło umieszcza stałe komunikaty dla Kółek Abstynenckich w „Wiadomościach Akcji Katolickiej", oraz jest w żywym kontakcie z Akademickiem Kołem Walki z Alkoholizmem, którego członkowie, przy poparciu Koła Księży Abstynentów, prowadzą akcję odczytową. W roku obecnym liczy Koło członków 31. — Za Zarząd *Ks. J. Matulewicz,* sekretarz Koła.

II. Stolica Apostolska.

Konsystorz Papieski. — Dnia 2 maja, odbył się Konsystorz Papieski w sprawie zamierzonej kanonizacji błog. Andrzeja Fournet. Zwołani zostali biskupi, rezydujący w promieniu tysiąca mil od Rzymu. Wśród 23 kardynałów, którzy wzięli udział w posiedzeniu, obecny był JE. Ks. dr. August Kard. Hlond, Prymas Polski, a wśród 53 biskupów — JE. Ks. Arcybiskup Nowowiejski, oraz księża biskupi Tymieniecki, Jełowicki i wizytator obrządku wschodniego JE. Ks. Biskup Czarnecki. Po krótkiem przemówieniu Ojca św., obrazującem postać błog. Andrzeja Fournet'a, każdy z kardynałów odczytał swą opinję, zgłaszając ją jednocześnie na piśmie. Opinję swoją osobistą wypowiedziało również 15 patrjarchów i arcybiskupów.

Zgon Kard. Cerretti'ego. — Dnia 8 maja rb. zmarł w Rzymie po krótkiej chorobie ś. p. kardynał Bonawentura Cerretti, prefekt Sygnatury Apostolskiej i Archiprezbiter bazyliki N. Maryi Panny Większej, b. nuncjusz w Paryżu. Podczas aktu obejmowania przed tygodniem diecezji podmiejskiej Velletri zmarły kardynał nabawił się grypy, która odrazu przybrała przebieg bardzo ostry; w niedzielę ubiegłą przyjął Komunję św.

i Ostatnie Namaszczenie, poczem wkrótce stracił przytomność. — Ś. p. kard. Cerretti urodził się w Orvieto 17 czerwca 1872 roku, purpurę kardynalską otrzymał na Konsystorzu w dniu 14 grudnia 1925 r. Był członkiem św. Kongregacyj Konsystorza, Kościoła Wschodniego, Sakramentów, Soboru, Propagandy, Obrzędów, Nadzwyczajnych Spraw Kościelnych i Seminarjów i Uniwersytetów. Przed otrzymaniem kapelusza kardynalskiego był pierwszym, po odnowieniu stosunków Stolicy św. z Francją, nuncjuszem w Paryżu.

III. Kronika krajowa.

500-lecie erekcji Kolegjaty i Kapituły Łowickiej. — W dniu 25 maja Kapituła Łowicka obchodziła 500-lecie swej kolegjaty i erekcji dziękczynnem nabożeństwem. Po nabożeństwie zebrani wysłali depeszę hołdowniczą do Ojca św. Piusa XI i drugą do JE. Ks. Kardynała A. Kakowskiego, Arcybiskupa Warszawskiego.

Rekolekcje dla kapłanów na Jasnej Górze. — W roku bieżącym odbędą się na Jasnej Górze dwie serje rekolekcyj dla kapłanów pod przewodnictwem Księży Biskupów. Pierwsza serja rozpocznie się 18 lipca rano, a skończy się 21 lipca. Prowadzić ją będzie JE. Ks. Biskup Komar. Drugiej serji rekolekcyj, od 8 sierpnia rano do 11 sierpnia, przewodniczyć będzie JE. Ks. Biskup Jasiński. Zgłoszenia kierować należy do O. Przeora Klasztoru Jasnogórskiego.

Katolicka Młodzież Ukraińska. — Niedawno w dzień niedzielny, odbyła się wielka manifestacja uczuć religijnych ze strony młodzieży grecko-katolickiej Małopolski Wschodniej pod hasłem: „Młodzież ukraińska Chrystusowi". Na uroczystość tę przybyło do Lwowa z całej Małopolski Wschodniej 14 nadzwyczajnych pociągów oraz około 70 tysięcy uczestników. Po odprawieniu Mszy św. polowej na boisku „Sokoła" nastąpiło ślubowanie młodzieży na wierność Chrystusowi Panu. Następnie wyruszył pochód ze sztandarami i chorągwiami kościelnemi, który przeszedł przez główne ulice miasta do katedry św. Jura, gdzie JE. Ks. Metropolita Szeptycki udzielił zgromadzonym swego arcypasterskiego błogosławieństwa

Pielgrzymka dziennikarzy katolickich do Rzymu. — Wespół z międzynarodową pielgrzymką prasy katolickiej, dnia 29 maja wyrusza do Rzymu pielgrzymka polskich dziennikarzy katolickich, którzy wezmą udział w obradach Międzynarodowego Kongresu Prasy Katolickiej w Rzymie w dniach 3—7 czerwca r. b. Protektorat nad pielgrzymką objął J. E. Ksiądz Biskup Stanisław Adamski.

Koło studjów katolickich w par. zakopiańskiej. — W czerwcu 1932 roku na zebraniu Zarządu Parafjalnej Ligi Katolickiej w Zakopanem zostało uchwalone zorganizowanie Koła Studjów Katolickich dla inteligencji. Zebrania Koła mają charakter zebrań dyskusyjnych i odbywają się co tydzień. Rozpoczynane oraz kończone modlitwą, składają się z dwóch części. W pierwszej rozważa się teksty z Ewangelji, w drugiej wygłasza referat dyskusyjny, względnie czyta się wybitnych autorów katolickich. W referatach poruszone są kwestje dogmatyczne, etyczne, liturgiczne.

IV. Kronika zagraniczna.

Korpus dyplomatyczny w Hadze odprawia rekolekcje. — W ciągu Wielkiego Tygodnia odbyły się w Hadze dorocznym zwyczajem, praktykowanym od lat paru, specjalne rekolekcje wielkanocne dla członków korpusu dyplomatycznego, należących

do Kościoła katolickiego, oraz dla wyższych urzędników trybunału, również katolików. Rekolekcje miały miejsce w kaplicy gimnazjum OO. Jezuitów. Tym razem nauki, głoszone w języku francuskim przez znakomitego kaznodzieję O. Lhande, zostały wysłuchane przez cały korpus dyplomatyczny in corpore; byli obecni nietylko katolicy ze swemi rodzinami, ale również i kilku dyplomatów protestantów. Ogółem przeszło 800 osób, z internuncjuszem Mgr. Schioppa na czele, było obecnych na rekolekcjach.

Echo protestu Episkopatu Polskiego zagranicą. — Na paszkwil pisma socjalistycznego *La Republique*, w którym ten organ dopuścił się niecnej kalumunji przeciw Ojcu św. w związku z Jego pobytem w Polsce, jako nuncjusza, Episkopat Polski ogłosił w pismach protest. Ten protest umieściły wszystkie niemal pisma katolickie, jak np. *La Croix, Reichspost* i in.

Międzynarodowy kongres katolickiego wykształcenia średniego. — W dniach 31 lipca do 5-go sierpnia rb. w Hadze odbędzie się 2-gi Międzynarodowy Kongres katolickiego wykształcenia średniego. W programie Kongresu przewiduje się m. in. omówienie obecnej sytuacji rozwoju umysłowego na terenie międzynarodowym, zasadniczych postulatów współczesnego wychowania, sprawy egzaminów oraz zagadnienia międzynarodowego porozumienia na tle związanych z tem problemów narodowych i międzynarodowych.

Pielgrzymka bezrobotnych angielskich do Rzymu. — Oryginalną myśl powzięło poczytne pismo katolickie *The Univers*, wychodzące w Londynie, mianowicie—otworzyło ono listę składek na rzecz specjalnego funduszu, któryby umożliwił w czasie Roku Świętego wysłanie do Rzymu większej pielgrzymki, składającej się z bezrobotnych. Projekt dziennika angielskiego przyjęty został w całej Anglji z ogromnym entuzjazmem: świadczy o tem najlepiej fakt, że w przeciągu zaledwie 2 tygodni zebrano przeszło 570 funtów ang. (około 21.660 zł.). Stolica Apostolska jest bardzo przychylnie usposobiona do pielgrzymki bezrobotnych z Anglji, a *Osservatore Romano*, w następujący sposób odzywa się o niej: „Piękna ta inicjatywa nie potrzebuje żadnych komentarzy. Jesteśmy pewni, że znajdzie ona całkowite uznanie w całym świecie katolickim“.

Stosunki dyplomatyczne Estonji z Watykanem. — Rząd estoński postanowił mianować w najbliższym czasie swego posła w Paryżu, Strandmana, ministrem pełnomocnym przy Watykanie. Dotychczas Estonja nie miała swego przedstawiciela dyplomatycznego przy Stolicy Apostolskiej. W związku z tem do Tallina wyznaczony zostanie nuncjusz apostolski. Minister Strandmann będzie nadal reprezentował Estonję w Paryżu.

Odrodzenie katolickie wśród inteligencji francuskiej. — Więcej niż 15.000 studentów francuskich, uczęszczających do różnych wyższych szkół państwowych, jak politechnika, akademja sztuki, akademja górnicza, szkoła oficerska St. - Cyr. i in., odbyło rekolekcje i przystąpiło do wielkanocnej Komunji św. Jest to nowy dowód, jak wielkie postępy poczyniło odrodzenie katolickie wśród inteligencji francuskiej. Głównie dzięki metodzie apostolatu indywidualnego, doszło do tego, że dziś politechnika liczy 68%, Wyższa Szkoła Centralna 69% i inne wyższe zakłady naukowe mniejwięcej ten sam procent katolików praktykujących. Dla zilustrowania rozmiarów tego ruchu odrodzeńczego wystarczy wspomnieć, że jedno tylko towarzystwo „Union sociale d'ingenieurs catholiques“ w Paryżu i w 45 oddziałach regjonalnych po-

siada 7.000 inżynierów katolickich i przeszło 800 kandydatów oraz praktykantów.

Międzynarodowy kongres pielęgniarek katolickich w Lourdes. — Ogłoszono oficjalny program międzynarodowego zjazdu pielęgniarek katolickich, mającego się odbyć w dn. 18 do 21 lipca br. w Lourdes. Zjazd będzie miał jako główny temat: „Co zawdzięcza pielęgniarka katolicka Chrześcijaństwu i jakie ma obowiązki względem swego zawodu oraz Akcji Katolickiej". Kongres rozpocznie się uroczystą Mszą św. w grocie, odprawioną przez Biskupa Tarbes i Lourdes. Kazanie po nabożeństwie wygłosi kardynał Verdier. W drugim dniu mają być omawiane sprawy, związane z kontrolą narodzin i ustosunkowaniem się do niej Kościoła. W programie figuruje cały szereg interesujących odczytów. Na zakończenie kongresu odbędzie się uroczysta procesja z Najśw. Sakramentem.

Katolicki Kongres Lekarski w Niemczech. — W dniach 13 i 14 maja r.b. odbędzie się w Kolonji kongres niemieckich katolickich lekarzy i przyrodników którego głównym tematem będzie omówienie medycznych i przyrodniczych skutków przeżywanego obecnie kryzysu. Między innemi wygłoszone zostaną referaty: „Rozwój poglądów medycznych i przyrodniczych w ciągu ostatnich lat", „Dusza i ciało", „Ocena filozofji ze stanowiska medycyny i nauk przyrodniczych", „Etyka katolickiego lekarza", „Propaganda komunizmu w naukowym świecie lekarskim". Kongres zakończy akademja ku czci św. Alberta Wielkiego, genjalnego przyrodnika Średniowiecza.

Stan Papieskich Dzieł Misyjnych. — Ze sprawozdań, złożonych dorocznemu zebraniu delegatów Papieskich Dzieł Misyjnych przez przewodniczących krajowych Dzieł dowiadujemy się, że wpływy na rzecz tych Dzieł naogół zmniejszyły się nieznacznie. Mniejsze sumy na Misje zebrano w Stanach Zjednoczonych, Irlandji, Belgji, Polsce, na Malcie, na Węgrzech, w Jugosławji, Argentynie, Kanadzie, Kolumbji, Indjach Zachodnich i Peru; bez zmian pozostały ofiary w Niemczech, Austrji, Szkocji i Luksemburgu, natomiast wzrosły we Włoszech, Anglji, Francji, Holandji, Portugalji, Szwajcarji, Australji, Nowej Zelandji, Chilji, Kostaryce, Panamie, Wenezueli i, co bardzo znamienne, *w Hiszpanji i Meksyku.* Stosunkowo znaczny wzrost ofiar na rzecz Dzieł Misyjnych obserwuje się poza tem w misjach Azji, Afryki i Oceanji. Ze sprawozdania Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła dla duchowieństwa krajowego widać, że obecnie Dzieło to poszczycić się może 3 tysiącami kleryków na kursach wyższych, 10 tysiącami na kursie średnim i 5 tysiącami na kursie niższym w seminarjach krajowych, a ponadto dwustoma seminarjami niższemi i 1355 bursami. Suma legatów na rzecz duchowieństwa krajowego wynosi 7 miljonów.

Komunja św. dzieci szwajcarskich na intencję dzieci rosyjskich. — W niedzielę 7 bm., jako w wigilję rocznicy pierwszej Komunji św. Teresy od Dzieciątka Jezus, Patronki misyj katolickich, odbyła się w Genewie wspólna Komunja św. dzieci szwajcarskich na intencję pozbawionych wszelkiej opieki religijnej i moralnej dzieci rosyjskich.

Protest przeciwko założeniu centrali bezbożniczej w Bazylei. — *Oservatore Romano* donosi z Luzerny, że kongres nauczycieli katolickich Szwajcarji, który obradował w tych dniach w Einsiedeln, uchwalił protest przeciwko otworzeniu centrali ateistycznej w Bazylei i wezwał społeczeństwo szwajcarskie do walki z tą placówką bezbożniczą.

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ.

(8).

Brudnicki K., Warszawa 10.00. Brun Wacław, Warszawa 5.00. Brykner i Fibich, Warszawa 5.00. Bryndza-Nacki Ludwik, Warszawa 10.00. Brzęczek Edmund, Warszawa 9.00. Buchner Władysław, Warszawa 1.00. Buczwiński Zdzisław, Warszawa 26.65. Bakaty B. A. 2.50. Bukowiński Michał, 7.00. Bulkiewicz Daniel, Warszawa 2.00. Bulski Wincenty, Warszawa 17.10. Buszkowski Leon, Warszawa 3.00. Butkiewicz Tadeusz, Warszawa 20.00. Butwiłowska Olga, Warszawa 10,00. Bykowski-Jaxa Ksawery, Warszawa 3.00. Bylewski T., Warszawa 10.00. Bylina Aleks,, Warszawa 10.00. Byrski Michał, Warszawa 4.70. Byszewskt Edward, Warszawa 3.00. Bzowski Henryk, Warszawa 5.00. Bzowski Stanisław, Warszawa 2.00. Cebrzyński Kazimierz, Warszawa 10.00. Cech Szewców Warszawskich, Warszawa 20.00. Cejzik Andrzej, Warszawa 50.00. Celiński Bolesław, Warszawa 2.00. Celiński Hipolit, Warszawa 20.00. Centrala Chrz. Zw. Zaw. Doz. Domowych, Warszawa 36.27. Centrala Dostaw Aparat. dla Labor., Warszawa 2.00. Centr. Gosp. Przem. Budowlanego, Warszawa 35.00. Centrala Handlowa Sp. Polsk., Warszawa 20.00. Centr. Sp. Stow. Rolniczo Handlowych, Warszawa 38.65. Centralne Biuro Konstr. Wag., Warszawa 39.00. „Centroprzewód", Warszawa 12.50. Chełmoński Stefan, Warszawa 10.00. Chemiczny Inst. Badawczy, Warszawa 11.50. Chimkowski Wacław, Warszawa 10.30. Chmaj Jan, Warszawa 27.00. Chmieliński Jan, Warszawa 5.00. Chmielewska Halina, Warszawa 2.00. Chmielewski Stefan, Warszawa 1,30. Chodaczyński Zygmunt, Warszawa 5.00. Chodakowski Stefan, Warszawa 2.00. Chojko Marjan, Warszawa 5.00. Chojnacki Stanisław, Warszawa 59.70. Chojnicki Marjan, Warszawa 5.00. Cholewicki Kazimierz, Warszawa 5.00. Ks. Choromański Zygmunt, Warszawa 5.00. Chrzanowska Helena, Warszawa 6.50. Chrzanowski Zygmunt, Warszawa 8.00. Ciąglińska Aniela, Warszawa 5.00. Ciepichałł Henryk, Warszawa 52.00. Cierpisz Edward, Warszawa 4.00. Cieszyński, Warszawa 16.00. „Cukropol", Warszawa 11.50. Warsz. T-wo Fabryk Cukru, Warszawa 8.50. Warsz. T-wo Fabr. Cukru, Warszawa 10.00. Ćwierkniak Józef, Warszawa 21.50. Cybulski F., Warszawa 1.00. Cybulski Stefan, Warszawa 13.00. Czajkowski Wacław, Warszawa 10.00. Czarnocki Józef, Warszawa 20.00. Czarnocki Kamil, Warszawa 3.00. Czeredo Franciszek, Warszawa 5.00. Czempiński Klemens, Warszawa 10.00. Czerniakiewicz Zofja, Warszawa 21.75. Czerny-Szwarcenberg, Warszawa 7.00. Polski Czerwony Krzyż, Warszawa 5.50. Polski Czerwony Krzyż, Warszawa 4.30. Polski Czerwony Krzyż, Warszawa 20.50. Czuruk Edward, Warszawa 15.00. Czuru Otton, Warszawa 28.00. Czyżewski L., Warszawa 5.00. Czyżewski St., Warszawa 12.00. Daab Adolf, Warszawa 10. Dajkowski Kazimierz, Warszawa 9. Dangel Janina, Warszawa 2. Dembowski Józef, Warszawa 6.50. Derwicz Franciszek, Warszawa 7. Dembowski Mikołaj, Warszawa 76. Dehl Kazimierz, Warszawa 3. Dietrich Marjan, Warszawa 2, Długołęcki Antoni, Warszawa 25. Dobiecka Melanja, Warszawa 3. Dobrzyński Władysław, Warszawa 20. Domiczek Gustaw, Warszawa 7. Warsz. T-wo Dobroczynności, Warszawa 23.70. Dobrowolski-Drzwica St., Warszawa 32.70. Droste Edmund, Warszawa 10.75. Drzażdrzyńska Celina, Warszawa 25. Drzewiecki Franciszek, Warszawa 25. Dubieński Aleksander, Warszawa 2. Dunin Juljusz, Warszawa 12. Główny Zarz. Zjedn. Kol. Polskich, Warszawa 300. Dygas Ignacy, Warszawa 15. Wierzbicka Józefa, Warszawa 1. Dzierżawski Wacław, Warszawa 3. Dzierżyński Jan, Warszawa 10. Dziewulska Aniela, Warszawa 5. Dziewulski Stefan, Warszawa 20. Gajewski Stanisław, Warszawa 5. Gajkowicz Aleksander, Warszawa 50.24. Gajło Grzegorz, Warszawa 1. Galbarz Bronisław, Warszawa 6. Garbiński Andrzej, Warszawa 5. Garbusiński Tadeusz, Warszawa 5.

Garlicka Zofja, Warszawa 5. Gawłowicz Czesław, Warszawa 10.50. Gabrjel Roman, Warszawa 10. Gawroński Michał, Warszawa 113. Gąsiorowski Janusz, Warszawa 10. Gąsowski Antoni, Warszawa 20. Gąsowski Jan, Warszawa 6. Gebetchner Józefa, Warszawa 1, Gebetchner Tadeusz, Warszawa 10. Gembalski Wiktor, Warszawa 14.60. Gedroyć Franciszek, Warszawa 50. Główny Zw. Straży Pożarnej R. P., Warszawa 14. Głuchowski Leh, Warszawa 2. Godlewski Mścisław, Warszawa 41.70. Godlewski Stanisław, Warszawa 2. Godlewski T., Warszawa 20, Godycki Karol, Warszawa 2. Mjr. Dmuszewicz 86 p. piech. Mołodeczno 25.76 K. Pankiewicz, Białystok 100. Pow. Urząd Ziemski w Postawach 6.50, Dyr. P. Akc. Spółki Telef., Białystok 2. Ks. W. Baranowski, M. Soleczniki 44.46. Urząd Gm. Opeskiej pow. Brasławskiego 3.35. Pracown. gm. Zabłudów, pow. Białost. 3.50 Rtm. J. Liszko, Grodno 3. Kpt. S. Bojanowski, Wilno 20.10. Rtm. M. Korczak, Białystok 13.65. Kpt. S. Narkowicz, Grodno 13. Por. S. Miodoński, Grodno 3. Ofic. 81 p. p. 15. Por. K. Kubisz, Wilno 6.50. Kpt. Z. Brodowski, Grodno 10. M. Bohdanowicz, Wilno 12. Kpt. H. Nossowicz, Wilno 6. Ppłk. C. Chmielewski, N-Wilejka 3. D-ca plut. Żandarm, Grodno 8.70. J. Wołkowicz, Gudohaje 1. Kpt. B. Gronczyński, Mołodeczno 2. Kpt. C. Kamieński, Słonim 5. G. p. piech. Słonim 6.37. Kpt. J. Matlakiewicz, Mołodeczno 10.80. Kpt. F. Bohdanowicz, Porubanek 6 50. Stow. Urzędu Skarb., Wołożyn 2.20. Gen. F. Kleeberg, Grodno 10. Sąd Okr. w Grodnie 4. Szefostwo fortyfikacji, Grodno 8,79. Mjr. Rausz Stanisław, Wilno 3,50. Dębowski Franciszek, Białystok 9. Rot. Edw. Rembarz, Grodno 2. Płk. Wincenty Kowalski, Wilno 3. Kpt. R. Górski, Lida 57.75. Por. K. Ruzdowicz, Grodno 26.21. 3 R. C. R. M. 81 p. p., Grodno 11. Stanisław Błaszczyński, Zabłocie 5.80. Komitet Woj. L.O.P.P., Wilno 30. Kom. Rat. Baz. Wil., Wilno 8.12. Urząd Poczt. Tel., Lida 2 3. Ks. B, Hryniewicki, Werejki 138.96. Ks. A. Śnieżko, Wilejka 388. Ks. H. Bojaruniec, Lida 66.75. Ks. P. Szepecki, dziek. Turgielski 512.48. Ks. W Nurkowski, Boruny 80. R. Guzdon, Wołożyn 1. Ks. J. Chomski, Wiszniew k-Święc. 45. Ks. B. Krasodomski, Skrzyb. Iszczołn. 50. Kpt. S. Szczygieł, Grodno 10.53. F. Sańko, Grodno 15. R. Pląskowski, Grodno 17. Pracowińcy U. P. T., Lida 3. Ks. Leon Mossakowski, Oszmiana 10. Naczeln. Więzienia w Święcianach 8.50. Kpt. S. Pawluć, Porubanek 66.55. Dr. J. Kryska, Słonim 4.60. Szereg. 6-tej komp. 6 p. p. Leg., Wilno 6.70. P. K. U., Białystok 14.50. Dow. 14-tej. Dyw. Konnej, Białystok 1. Urząd Akcyjny, Słonim 9.50. Urząd Gminy w Różance, Ps. Sobolew, N-Wilejka 10. Dr. St. Garniewicz, Wilno 5. Kpt. Tadeusz Zelo, Słonim 3.20. Kpt. Wł. Lempke, Grodno 4.50. J. Sleszyński, Grodno 9.45. Br. P. Borkowscy, Grodno 3.50. J. Dąbrowski, Wilno 9.50 Gimn. Państw. im. A. Mickiewicza w Wilnie 10, Dyr. R. K. O. Rohatycz, Wilno 2, N-ctwo Jeziorskie, Jeziory 15. Kpt. Antoni Gai, Grodno 21. Por. W. Małecki, Słonim 30. Ks. A. Jakowanis, N. Święciany 2.50. Kpt. Hamerski, Grodno 3.70. B. Bojarczyk, Lida 3. B. Dziakowski, Ostrowiec k-Wilna 7. Kpt. T. Gorecki, Wilno 6.95. Ks. kan. A. Cichoński, Wilno 40. Ks. Miecz. Akrejć, Knyszyn 200. A. Jeżowska, Wilno 3. Urząd Poczt. Wilno I 5.10. Ks. P. Szepecki, Turgiele 268.92. Kpt. I. Riecll, Białystok 10.97. Prob. w Szemetowszczyźnie 161.46. F. Ganko, Grodno 10. Ks. H. Bojaruniec, Lida 104.80. Ks. P. Szepecki, Turgiele 213.80. Ks. I. Ingielewicz, Jody 100. Ks. Cichoński, Wilno 11.94. Urząd Poczt Werenów —.50. Ks. Chomski, Wiszniew k-Świra 22. Ks. Śnieżko, Wilejka 111.65. K. Jocz, Wilno 10. Skład materjał. Intend., Grodno 18.70. Of. płatnik 19 pap. N-Wilejka 5.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Z pismiennictwa.

Księżniczka Anastazja Gruzińska. **Moje nawrócenie.** Przełożył z niemieckiego *ks. Adam Kuleszo.* Ze słowem wstępnem ks. dr. Ignacego Świrskiego, profesora Uniwersytetu Wileńskiego. Skład główny: *Księgarnia Św. Wojciecha.* Wilno, 1933 r. Str. 61.

Dzieje prawdziwych nawróceń, nie ze względów matrymonjalnych lub praktycznych, nawróceń, w których dusza poszukuje prawdy i Boga oraz spełnienia Jego woli, to historja głębokich, a nieraz naprawdę tragicznych przeżyć, których areną jest wewnętrzny świat człowieka, zawierający tak wiele niezbadanych tajemnic. Historja tych prawdziwych nawróceń zawsze ma wiele wspólnego z drogą Pawłową do Damaszku, gdzie z jednej strony Bóg mówi *vanum est tibi contra stimulum calcitrare*, z drugiej — człowiek, chce, czy nie chce, czuje się zmuszonym odpowiedzieć: *Domine, quid me vis facere?* Tak silnem jest działanie łaski. To, właśnie, działanie łaski na duszę, pragnącą szczerze prawdy i Boga, jaskrawo występuje we wspomnieniach księżniczki Gruzińskiej, zebranych w małej broszurce pod tytułem *Moje nawrócenie.* Bo cóż mogło tak przekształcić młodą damę dworu, pełną sceptycyzmu, osobę inteligentną, wykształconą, o wyrafinowanej kulturze, z pewnemi cechami wschodniej zaciętości, rozumną, która pisze o sobie: „Przybyłam do Wilna, ze wszystkiemi uprzedzeniami do Kościoła katolickiego, jakie spotyka się u tak zwanych inteligentnych innowierców“, która stwierdza: „Katolicyzm uważałam już zgóry za niemożliwy do przyjęcia”, że po pewnym czasie, jeszcze nie należąc oficjalnie do Kościoła, mówi o sobie: „Jakże się cieszyłam, że mogłam występować nazewnątrz jako katoliczka, żegnać się krzyżem łacińskim, skrapiać się wodą święconą, klęczeć — ba, nawet całować ziemię, według wileńskiego zwyczaju, w czasie codziennego wystawienia“? Co ją doprowadziło do odsunięcia się od wszystkiego, co kochała, do czego była przywiązana, do zerwania z rodziną, gdy „szlochając wyrwała się z objęć matki“, nie umiejącej zrozumieć jej kroku, jeżeli nie przepotężny wpływ łaski? Może ją olśnił katolicyzm okazałością swej liturgji, głośnemi nazwiskami uczonych, wymową i argumentacją kaznodziejów? Nie. Prowadzi ją do Kościoła skromny katechizm, popularna książeczka do nabożeństwa i pokorne staruszki Benedyktynki, zdaje się nikomu już w Wilnie niepotrzebne, „bez żadnych innych widoków oprócz wymierania jednej za drugą, nim pozostaną tylko dwie, tylko jedna...“ Prawda, następują potem głębokie studja nad katolicyzmem, ale to tylko w tym celu, by jeszcze więcej poznać Kościół i i głębiej go pokochać, by zapłonąć żądzą nawracania innych, jak słusznie mówi w słowie wstępnem ks. prof. Świrski: „Głębokie wżycie się w ducha katolicyzmu, wdzięczność dla Boga za łaskę nawrócenia, pociągały ją do pracy misyjnej“, więcej — pobyt w więzieniu bolszewickiem w Wilnie, ciężkie warunki życia na Łotwie odsłaniają aż takie głębie duszy, gdy się mówi: „O tak, rozumiem, jak trzeba cenić wielką łaskę cierpienia... jestem naprawdę niegodną *Christo confixam esse cruci*“.

Przeczytać te kartki winien każdy. Dają one tyle pięknych myśli, bo odsłaniają najpiękniejsze tajniki życia ludzkiego — wzlot do Boga.

Przekład, jak zwykle ks. A. Kuleszy, wierny i staranny, szata zewnętrzna sympatyczna.

Kim jesteśmy i czego chcemy? Rzecz o Sodalicjach Maryańskich. Kraków, 1933 (wyd. xx. Jezuitów). Str. 67.

Książeczka wielce pożyteczna, a

nawet konieczna dla moderatorów Sodalicyj Maryańskich.

Sprawozdanie Związku Sodalicyj Maryańskich inteligencji męskiej w Polsce za okres od 1 lipca 1931 r. do 30 grudnia 1932 r. Kraków 1932 r. Str. 36.

K. Berkanówna. **Co robić?** Wezwanie do pracy społecznej. Poznań, 1933 r. Str. 107.

Ks. Dr. St. Trzeciak. **Żyd jako obrońca ślubów cywilnych dla katolików.** Warszawa 1932. Str. 95.

Pusillum. — Zwięzłe rozmyślania dla kapłanów ułożył *o. Atanazy Bierbaum* O. F. M. Mikołów 1933 r. (Sp. wyd. K. Miarka).

Cztery małe tomiki od 200 do 300 str. zawierają naprawdę zwięzłe, pełne treści i głębi rozmyślania dla kapłanów.

Szkoła czynu. Wydawnictwo perjodyczne dla Stowarzyszeń katolickich. Poznań, Al. Marcinkowskiego 22.

Naczelny Instytut Akcji Katolickiej, rozumiejąc doniosłość akcji oświatowej i uświadamiającej oraz potrzebę praktycznych pomocy organizacyjnych dla stowarzyszeń katolickich, rozpoczął wydawanie popularnych i gotowych do wygłaszania wykładów i pogadanek z dziedziny Akcji Katolickiej pod nazwą: *Szkoła czynu.*

Wydawnictwo to odda wielkie usługi zarządom i członkom stowarzyszeń katolickich i przyczyni się niewątpliwie do większego uświadomienia oraz zrozumienia roli apostolskiej, jaka została powierzona katolikom świeckim w Akcji Katolickiej.

Szkoła czynu ze względu na możliwie nisko wykalkulowaną cenę dotrzeć może wszędzie, nawet do najuboższej wioski i do najbiedniejszego stowarzyszenia, oraz nadaje się do masowego rozdawania w czasie manifestacyj, wieców i zebrań katolickich.

Naczelny Instytut Akcji Katolickiej wydał już nastepujące cztery numery *Szkoły czynu:*

Nr. 1. „Łączmy siły parafji".

Nr. 2. „Zadania Akcji Katolickiej w parafji".

Nr. 3. „O ofenzywę katolicką".

Nr. 4. „Kobieta w Akcji Katolickiej".

Cena sprzedaży tych wydawnictw wynosi za egzemplarz 10 groszy, a przy zakupie conajmniej 100 egz. 7 groszy za egzemplarz.

Komitet pielgrzymi w Asyżu.

(Opera Permanente di Assistenza ai Pellegrinagi. *Assisi. Piazza del Comune).*

Udający się w roku jubileuszowym do Rzymu łatwo mogą tanim kosztem odwiedzić Asyż, miasto rodzinne św. Franciszka Serafickiego. Wszelkich informacyj przy zwiedzaniu udziela wyżej wymieniona instytucja.
